

הבורסה בשנת 2017

מדד ת"א-35 עלה השנה בכ-3% למרות הירידה במניות חברות התרופות. הרפורמה במדדי המניות שהורידה את משקל המניות הגדולות, מיתנה את השפעתן השלילית על המדד; מדד ת"א-90 עלה השנה בכ-21% בהשפעת המניות הדואליות ומניות הנדל"ן הכלולות בו; בלטו השנה מדדי מניות הפיננסים והנדל"ן בעלייה של כ-27% וכ-23% בהתאמה, ומדד מניות הטכנולוגיה שעלה בכ-14%; מדד ת"א-נדל"ן עלה בחמש השנים האחרונות בכ-86% - לעומת עלייה של עד כ-15% במדד מחירי השכירות של דירות;

עלייה של כ-11% במחזור המסחר היומי בשוק המניות – בזכות הרפורמה במדדים שהביאה למכירות מאסיביות ע"י בעלי עניין על מנת להכניס את חברותיהם למדדים, והכניסה יותר חברות למדדים תוך מתן משקל גבוה יותר לחברות בינוניות בגודלן;

בשוק המניות גויסו כ-12.2 מיליארד שקל – מתוכם כ-8.4 מיליארד שקל בהנפקות לציבור - עלייה של כ-84% לעומת הסכום שגויס בשנה הקודמת;

20 חברות חדשות בשוק המניות:
17 חברות ביצעו הנפקה ראשונית (IPO) של מניות וגייסו כ-3 מיליארד שקל,
ו-3 חברות ביצעו רישום כפול בתל-אביב,
בנוסף, הוכנסה פעילות חדשה ל-2 חברות "מעטפת" תוך גיוס הון;

לראשונה הנפקה של מניות בכורה ע"י "סים קומרשייל" – חברת ריט אמריקאית;

עליית שערי איגרות חוב חברות בכ-6.5% – כמעט פי שניים מהעלייה הממוצעת בשערי איגרות חוב ממשלתיות;

שיא במחזורי המסחר באיגרות חוב חברות;

כ-72 מיליארד שקל גויסו בהנפקות של אג"ח חברות לציבור ולמוסדיים וכ-3 מיליארד שקל נוספים גויסו בהנפקות של אג"ח מובנות;
הסקטור הריאלי הגביר את היקף הגיוסים – חברות הנדל"ן ממשיכות להוביל עם גיוס חוב המהווה כ-42% הסכום שגויס באג"ח חברות;

הציבור מעדיף ניהול השקעות אקטיבי על פני ניהול פאסיבי - מוכר תעודות סל ורוכש קרנות נאמנות על מדדי מניות ומדדי אג"ח מקומיים

נורית דרור, יחידת המחקר

שוק המניות

שערי המניות

בסיכום שנת 2017 עלה מדד ת"א-35 בכ-3%, וזאת בהשפעת המשך ירידות שערים במניות הפארמה – טבע (כ-51%), מיילן (כ-11%), ופריגו (כ-5%), שקיזזו עליות בולטות במספר מניות ובראשן פרטרום (כ-65%), הראל השקעות וטאואר (כ-61% כל אחת). בחמש השנים האחרונות (2013-2017) עלה מדד ת"א-35 בכ-27%.

הרפורמה במדדי המניות שיצאה לדרך ב-9 בפברואר 2017 ובמסגרתה ירד המשקל המקסימלי של המניות הגדולות במדד, מיתנה את השפעתן השלילית של מניות הפארמה על תשואת המדד.

מדד ת"א-90 המייצג את המניות הבינוניות בגודלן עלה השנה בכ-21%, בזכות מניות הנדל"ן שממשיכות להנות מהריבית הנמוכה במשק, ומניות ההייטק הדואליות שנהנות מהעליות בנאסד"ק - במיוחד מזור רובוטיקה ונובה שעלו השנה בכ-107% ובכ-75%, בהתאמה. מאידך, מדד ת"א-SME60 שהגיע בדצמבר 2016 לשיא כל הזמנים, ירד השנה בכ-7% - כאשר שבע חברות הייטק תרמו יחד כ-5% לירידת המדד. בחמש השנים האחרונות (2013-2017) עלו מדדי ת"א-90 ות"א-SME60 בכ-51% ובכ-69%, בהתאמה.

הגורמים החיוביים העיקריים שהשפיעו על מגמת המסחר בתל-אביב היו:

- ריבית בנק ישראל שנמצאת ברמת שפל היסטורי של 0.1% החל ממרץ 2015, וזאת על רקע אינפלציה חיובית בשיעור של כ-0.4% בשנת 2017 – שיעור נמוך מהרף התחתון של יעד האינפלציה שהציבה הממשלה. הריבית הנמוכה תרמה לעלייה ברווחיות החברות, בעיקר חברות הפיננסים וחברות הנדל"ן.
- נתונים מאקרו כלכליים חיוביים: ירידה בשיעור האבטלה מכ-4.8% בשנת 2016 לכ-4.3% לקראת סוף השנה – הרמה הנמוכה ביותר מזה כמה עשורים; ירידת יחס חוב תוצר של שבע שנים ברציפות לכ-60.5% קרוב לרף הנדרש ממדינות האיחוד האירופאי (60%), חברת דירוג האשראי הבינלאומית S&P אישררה את דירוג מדינת ישראל A+ אך העלתה את התחזית מ"יציבה" ל"חיובית", וחברת הדירוג Fitch אישררה את דירוג מדינת ישראל A+ תחזית "יציבה" בדומה לדירוג שהעניקה חברת Moody's.
- חרף הפחתת מס חברות ע"י האוצר ב-1% ל-24% בשנת 2017, חלה עלייה בהכנסות הממשלה ממיסים וירידה בגירעון הממשלתי – תוקצב גירעון בשיעור של 2.9% בשנת 2017 לעומת גירעון של כ-2.1% בשנת 2016, כשבפועל מסתמן גירעון שנתי של כ-2% בשנת 2017.
- התחזקות האירו בכ-2.7% ביחס לשקל, המשפיעה חיובית על הכנסות חברות המייצאות לאירופה.
- במישור הבינלאומי תרמו: עליות שערים בבורסות בארה"ב על רקע המשך השיפור הכלכלי, שבא לידי ביטוי בשיעור אבטלה נמוך זה יותר מעשור (כ-4%), ובהמשך עליית ריבית הפד (ברבע אחוז, שלוש פעמים) לכ-1.5% בסוף השנה. מדד NASDAQ 100 עלה בכ-32%, ומדדי DOW JONES ו-S&P 500 עלו בכ-25% ובכ-19% בהתאמה; באירופה נתוני צמיחה חיוביים (כ-2.5% בערכים שנתיים) ובאנגליה העלאת הריבית ברבע אחוז (ל-0.5%) לראשונה מאז 2007.

* כל הנתונים בסקירה זו הינם במונחים נומינליים, וסופיים נכון ל-31.12.2017.

הגורמים השליליים העיקריים שהשפיעו במהלך השנה על מדדי המניות בארץ היו:

- עלייה צפויה של התוצר המקומי הגולמי בכ-3.0% בשנת 2017 – שיעור נמוך משיעור העלייה בשנת 2016 (4.0%); עלייה במדד המשולב בקצב נמוך (0.3% בחודש) מזה שאפיין את השליש האחרון של שנת 2016 (0.4% בחודש).

- החלשות הדולר בכ-9.8% ביחס לשקל והגעתו לשער של כ-3.467 שקל בסוף השנה חרף רכישות דולרים ע"י בנק ישראל.

- במישור הבינלאומי: מחיר הנפט שעלה השנה בכ-20% לכ-66 דולר לחבית עדיין נמוך בכ-54% מהשיא בו היה (בשנת 2008); באנגליה – חולשת המטבע שהגיעה השנה לשפל של כ-22 שנה בהשפעת ההחלטה לצאת מהאיחוד האירופאי, בחירות במדינות אירופה והציפיה לעליית מפלגות הימין בגרמניה, אוסטריה, בריטניה, צרפת והולנד.

בערכים דולריים, מדד ת"א-35 עלה בשנת 2017 בכ-14% בעקבות ירידה של כ-9.8% בשער הדולר ביחס לשקל, לעומת עליות של עד כ-18%-25% בבורסות מובילות בעולם. בלטו מדדי NASDAQ ו-DAX שעלו בכ-28% בשנת 2017.

מגמה מעורבת אפיינה את מדדי המניות הענפיים, כאשר בלטו לחיוב: **מדדי ת"א פיננסים ות"א-נדל"ן**, שעלו בכ-27% ובכ-23%, בהתאמה, בזכות הריבית הנמוכה במשק, ו**מדד ת"א-טכנולוגיה**, שעלה בכ-14% בזכות העליות בבורסת הנאסד"ק, מאחר ובמדד זה כלולות 22 מניות דואליות הנסחרות גם בארה"ב.

מדד "טק-עילית" המורכב ממניות החברות הגדולות בענפי הטכנולוגיה (42 מניות) והביומד (16 מניות), עלה בכ-4% השנה ובכ-23% מאז השקתו במאי 2014. לעליית המדד השנה תרמו מניות הטכנולוגיה הדואליות שעלו השנה בממוצע בכ-14% וקיזזו את ירידת מניות הביומד בשיעור של כ-17%.

מנגד, **מדד ת"א-נפט וגז** ירד בכ-18% בשנת 2017, לאחר עלייה בשיעור דומה בשנה הקודמת, וזאת עקב חולשת שוק האנרגיה בכלל, ועיכוב בחוזה ליצוא גז למצרים והקפאת מגעים ליצוא גז לטורקיה בפרט.

ראוי לציין כי בראיה לטווח של חמש השנים האחרונות 2013-2017, מדד ת"א-נדל"ן בולט בעלייה של כ-86% - גבוה משמעותית מעליית מדד מחירי השכירות של דירות - כ-15% באותה תקופה.

לוח 1: תשואת מדדי המניות:

2016	2013-2017	2017	
-4%	27%	3%	ת"א-35
17%	51%	21%	ת"א-90
24%	69%	-7%	ת"א-SME60
16%	23% (הושק ב-5/14)	4%	ת"א טק-עילית
19%	72%	27%	ת"א-פיננסים
17%	86%	23%	ת"א-נדל"ן
15%	18%	-2%	ת"א גלובל-בלוטק
24%	64%	14%	ת"א-טכנולוגיה
-12%	-52%	-17%	ת"א-ביומד

2016	2013-2017	2017	
18%	-19%	-18%	ת"א-נפט וגז

יצוין כי מדד ת"א-ביגיטק שהושק באוקטובר 2013 ע"י "בלוסטאר" זינק בכ-28% השנה. המדד כולל 69 מניות של חברות היי-טק ישראליות או קשורות לישראל הנסחרות בבורסה בתל-אביב ובבורסות ברחבי העולם (בהן 25 מניות דואליות ו-8 מניות הנסחרות רק בתל-אביב).

מחזורי המסחר במניות:

לוח 2: מחזורי המסחר היומיים בשוק המניות (במיליוני שקלים)

מניות כולל תעודות סל	2017	2016	% שינוי ב-2017
מניות ללא תעודות סל	1,404	1,269	11%
	1,103	922	20%

בסיכום שנתי מחזור המסחר בשוק המניות (בבורסה ומחוצה לה, כולל תעודות סל בשוק המניות) הסתכם בכ-1.4 מיליארד שקל ביום – גבוה בכ-11% מהמחזור הממוצע בשנה הקודמת.

לעלייה במחזורי המסחר בשוק המניות תרמה הרפורמה במדדי הבורסה. ערב הרפורמה – 9.2.2017 - נשבר שיא של 6.5 שנים במחזורי המסחר בבורסה, ונרשם מחזור ענק בהיקף של כ-12 מיליארד שקל. במסגרת היערכות החברות והציבור לשינויים בהרכב המדדים עלו מחזורי המסחר מכ-1.2 מיליארד שקל ביום בינואר-אוקטובר 2016 לכ-1.5 מיליארד שקל ביום במחצית הראשונה של שנת 2017 (לא כולל המחזור החריג בפברואר), כאשר במחצית השנייה של השנה חלה התכנסות מחזורי המסחר במניות לכ-1.3 מיליארד שקל ביום.

החזקות הציבור במניות:

בשנת 2017 נמשכו מכירות מניות ע"י בעלי עניין, כאשר גם השנה תרמו לכך הרפורמה במדדי המניות שבמסגרתה עלה שיעור החזקות הציבור הנדרש במניות לצורך כניסה למדדים והוראות חוק הריכוזיות. סה"כ הפיצו בעלי עניין מניות בשווי של כ-5 מיליארד שקל בשנת 2017, וזאת בהמשך למכירות שיא בסך כ-6 מיליארד שקל בשנה הקודמת.

השנה בלטו צדיק בינו ושותפיו שמכרו את יתרת החזקתם בפז נפט בשווי 570 מיליון שקל, במטרה לעמוד בדרישות הפרדת החזקות ריאליות ופיננסיות בחוק הריכוזיות; מכירת מניות הפניקס בשווי של כ-482 מיליון שקל ע"י קבוצת מאיר וקבוצת דלק; מכירת מניות בתי זיקוק ע"י המפעלים הפטרוכימיים והחברה לישראל, בשווי 413 מיליון שקל וקרן פימי שמכרה מניות אינרום בשווי כ-405 מיליון שקל.

ב-2017 התגברה כניסת משקיעים זרים לשוק המניות בתל-אביב ותושבי חוץ רכשו, נטו, מניות בסך כ-5.5 מיליארד שקל בבורסה בת"א, וזאת לאחר שבשנת 2016 מכרו מניות נטו בסך כ-1.5 מיליארד שקל.

עקב הירידה החדה בשערי מניות "טבע", ששיעור החזקות הציבור בה הוא למעלה מ-90%, ירד שיעור החזקות הציבור הכולל בשוק מניות בכ-3% לכ-60% לעומת סוף שנת 2016. יש לציין שבניכוי "טבע" – עלה שיעור החזקות הציבור הכולל בשוק המניות בכ-1.5%.

גיוס הון בשוק המניות:

לוח 3: גיוסים בשוק המניות בתל-אביב בשנים 2015-2017

מספר הנפקות			הסכומים שגויסו (במיליוני שקלים)			
2015	2016	2017	2015	2016	2017	
60	82	92	3,422	4,577	8,405	הנפקות
2	3	17	149	259	3,014	מזה: חברות חדשות
84	73	105	1,808	1,508	2,724	הקצאות פרטיות
-	-	-	338	851	1,045	מימוש אופציות
144	155	197	5,568	6,936	12,174	סה"כ

גיוס הון בשוק המניות בארץ הסתכם בכ-12.2 מיליארד שקל, כאשר סך ההנפקות לציבור הגיע לכ-8.4 מיליארד שקל בשנת 2017 - עלייה של כ-84% לעומת אשתקד. לעלייה החדה השנה תרם גל ההנפקות הראשוניות (IPO) שבמסגרתו גויסו כ-3 מיליארד שקל ע"י 17 חברות חדשות - לעומת 14 חברות חדשות בשנים 2012-2016. גל ההנפקות החדשות מאופיין השנה:

- במגוון החברות מבחינת עיסוקן – 5 חברות נדל"ן, 3 חברות טכנולוגיה, 3 חברות ושותפויות נפט וגז, 3 חברות מסחר ושירותים, חברת אנרגיה, חברת תעשייה וחברת פיננסים.
- במגוון החברות מבחינת גודלן - 3 חברות גדולות בשווי של מיליארד שקל ויותר, 7 חברות בינוניות בשווי של 600-300 מיליון שקל, ו-7 חברות בשווי של 140-290 מיליון שקל.
- בשילוב הצעות מכר ע"י בעלי שליטה בהנפקות ראשוניות של נובולוג, טלרד, אירונאוטיקס, גלובל כנפיים והולמס פלייס שהזרימו כ-0.9 מיליארד שקל לבעלי עניין.

להלן רשימת החברות החדשות –עיסוקן, הסכום שגויס, ושווין לאחר ההנפקה:

שוי החברה לאחר ההנפקה (במיליוני שקלים)	סכום שגויס (במיליוני שקלים)	תחום עיסוק	החברה
1,649	399	ייזום, פיתוח, הקמה ותפעול של תחנות כח ומתקני ייצור חשמל בישראל	או.פי.סי (איי.סי.פאואר ישראל)
1,160	696	מחזיקה 9.25% משדות הגז "תמר" ו"דלית"	תמר פטרוליום
1,001	457	פיתוח, ייצור ושיווק מערכות מוטסות לא מאויישות, מערכות אלקטרואופטיות ותקשורת	אירונאוטיקס (הצעת מכר)
560	280	שירותי לוגיסטיקה והפצה של תרופות ואביזרים רפואיים	נובולוג (הצעת מכר)
468	132	ייזום פרויקטים לבנייה למגורים ובהקמה ותפעול של מכוני טיהור שפכים	מנרב פרויקטים

שוי החברה לאחר ההנפקה (במיליוני שקלים)	סכום שגויס (במיליוני שקלים)	תחום עיסוק	החברה
368	92	הקמה וביצוע פרויקטים, אחזקה ותפעול מערכות ומבנים ובתחום הסביבה הירוקה	יעקובי קבוצה
363	124	רכישה, החכרה ומכירת מטוסי נוסעים ומטען	גלובל כנפיים (ציבור והצעת מכר)
334	163	פיתוח, ייצור מכירה ותחזוקה של ציוד תקשורת	טלרד נטוורקס (ציבור והצעת מכר)
321	78	ניהול תיקי השקעות, קרנות נאמנות ובנקאות להשקעות	מור השקעות
319	63	קרן השקעות במקרקעין (REIT) המשקיעה בנדל"ן מניב	מניבים ריט
304	102	רשת מכוני בריאות וכושר	הולמס פלייס (ציבור והצעת מכר)
264	118	חיפושי נפט וגז בחו"ל	נאוויטס פטרוליום יהש
264	72	הקמת פרוייקטי תשתית, אנרגיה, ואיכות הסביבה	לסיכו
218	43	יצור וביצוע עבודות חשמל לבניה ותעשייה ומתן שרותי ניהול ואחזקה למערכות חשמל ומערכות סולאריות	אלמור חשמל
198	45	פיתוח טכנולוגיה לאגירת אנרגית חום	ברנמילר
150	35	נדל"ן מניב מסחרי בארה"ב	מדיפאואר (חברה זרה)
139	117	חיפושי נפט וגז בחו"ל	רציו פטרוליום יהש

גם בשנת 2017 בולטות חברות ענף הנדל"ן עם גיוס בסך כ-4.6 מיליארד שקל, סכום המהווה כ-38% מסך הגיוס

במניות בשנה זו, לעומת גיוס בסך כ-2.4 מיליארד שקל בשנת 2016. בלטו בגודלן הנפקות שביצעו:

- קרן הריט האמריקאית **סיים קומרשייל** שגייסה כ-**798** מיליון שקל **בהנפקת מניות בכורה לציבור בתל-אביב**, לאחר שביצעה רישום כפול למניותיה הרגילות (לפירוט ראה "מניות דואליות", להלן). יצוין כי הנפקת מניות בכורה, המקנות עדיפות בקבלת דיבידנד אך אינן מקנות זכות בהצבעה, מתאפשרת בתל-אביב החל מיוני 2017.
- **איירפורט סיטי** שגייסה כ-**427** מיליון שקל באמצעות זכויות.
- **אלוני חץ** שגייסה כ-**327** מיליון שקל בהנפקת מניות לציבור.

סך **ההקצאות הפרטיות** הגיע לכ-2.7 מיליארד שקל - עלייה של כ-81% לעומת אשתקד. בלטה בגודלה הקצאת מניות בשווי כ-**693** מיליון שקל ע"י חברת ההשקעות **אמיליה פיתוח** למר עודד פלר בתמורה למלוא הון המניות של "פלר אחזקות" - חברה העוסקת באספקת שירותים לתעשייה. בעקבות העיסקה שהרחיבה את פעילות החברה באופן משמעותי עלה שווי החברה מכ-255 מיליון שקל ערב ההקצאה לכ-800 מיליון שקל לאחר העיסקה.

חברות חדשות שנכנסו דרך חברת מעטפת:

השנה הושלמה הכנסת פעילות חברת טכנולוגיית הקלינטק "סולארפיינט" לתוך חברת המעטפת – "אור סיטי החזקות" ושמה שונה לאפולו פאוור. בעיסקה הוקצו כ-30% ממניות החברה בשווי של כ-22 מיליון שקל. להקצאה זו קדמו הנפקה לציבור והנפקת זכויות בסך כ-9 מיליון שקל.

כמו כן, פעילות בית ההשקעות הלמן-אלדובי הוכנסה לחברה הבורסאית "סוהו נדל"ן" בהקצאה של כ-71% ממניות החברה בהיקף של כ-94 מיליון שקל. שווי סוהו נדל"ן עלה מ-40 מיליון שקל, ל-124 מיליון שקל בסוף השנה.

החברות הדואליות:

שלוש חברות הנסחרות בנאסד"ק ביצעו רישום כפול בשנת 2017:

- ❖ **אורמד** - חברת תרופות בשלב הקליני, המתמקדת בפיתוח טכנולוגיה ייחודית למתן אוראלי של תרופות הניתנות כיום באמצעות זריקה בלבד, רשמה את מניותיה למסחר מקביל בתל-אביב החל ביולי. שווי השוק שלה מגיע לכ-405 מיליון שקל ומניותיה נכללות במדדי הבורסה – ת"א-SME60, ת"א-SME150 ות"א גלובל-בלוטק.
- ❖ **סיים קומרשייל** - קרן ריט אמריקאית המחזיקה בנדל"ן מניב, משרדים ובתי מלון בארה"ב. לאחר רישום המניות של החברה למסחר מקביל בתל-אביב בנובמבר, גייסה החברה כ-798 מיליון שקל בהנפקת מניות בכורה לציבור בתל-אביב. שווי השוק שלה מגיע לכ-4.1 מיליארד שקל (כולל מניות הבכורה).
- ❖ **פונטפארק** – חברת אשראי אמריקאית לעסקים בינוניים המתמקדת במתן הלוואות לחברות בינוניות (Business Development Company). לאחר רישום המניות של החברה למסחר מקביל בתל-אביב בנובמבר, החברה הנפיקה אג"ח צמוד דולר בסך כ-490 מיליון שקל לציבור בתל-אביב. שווי השוק שלה מגיע לכ-1.9 מיליארד שקל.

שתי חברות שנסחרו בבורסה בתל-אביב נרשמו למסחר מקביל בבורסת הנאסד"ק:

- חברת הביומד **תראפיקס** המפתחת תרופות מקנאביס ושמןיותיה נסחרות בתל-אביב משנת 2005, ביצעה הנפקת מניות ראשונה בארה"ב וגייסה כ-44 מיליון שקל, ורשמה את מניותיה למסחר מקביל בנאסד"ק, החל במרץ.
- חברת הטכנולוגיה **פורסייט**, שמניותיה נסחרות בתל אביב מתחילת שנת 2016, רשמה את מניותיה למסחר מקביל בנאסד"ק החל ביוני.

ארבע חברות ביומד מחקו את מניותיהן מהמסחר בת"א בלבד, ומניותיהן ממשיכות להיסחר בנאסד"ק: **סלקט** **ביוטכנולוגיה**, **סלזיון**, **מנקיינד**, **וסרגון**. שתי חברות נוספות, **ביונדווקס** ו**מיילן** הודיעו על מחיקתן מהמסחר בת"א בתחילת שנת 2018.

החברות הדואליות גייסו השנה בחו"ל כ-2.2 מיליארד שקל באמצעות הנפקות והקצאות פרטיות של מניות. המגייסת העיקרית היא **נייס** שביצעה השנה הקצאה פרטית של אג"ח להמרה לא סחיר למשקיעים בחו"ל בסך כ-1 מיליארד שקל.

כיום נסחרות בת"א **58** חברות דואליות שמניותיהן נסחרות במקביל גם בארה"ב, ו-**3** חברות נוספות נסחרות בת"א ובחו"ל שלא במסגרת הרישום הכפול.

מספר החברות בבורסה:

לראשונה מאז משבר האשראי העולמי בשנת 2008, חלה השנה עלייה במספר החברות הבורסאיות נטו, ובסוף השנה נסחרו בבורסה 457 חברות לעומת 451 חברות בסוף שנת 2016.

במהלך השנה התווספו 20 חברות חדשות (17 מנפיקות חדשות ו-3 חברות דואליות שנרשמו ברישום כפול) ונמחקו מהבורסה **14** חברות. להלן התפלגות החברות לפי סיבת המחיקה:

- **2 חברות** נמחקו עקב **חוק הריכוזיות**: מחיקת החברות תרמה ל"השטחת הפירמידות" ללא פגיעה בכיסוי הבורסאי בדרך של מיזוג/הצעת רכש ע"י חברה בורסאית אחרת הממשיכה להיסחר ("קרדן ישראל" נרכשה ע"י קרדן נדל"ן ו"כלנית כרמון" ע"י וואן טכנולוגיות).
- **4 חברות** נמחקו עקב **התייעלות בקבוצה**: שלוש שותפויות נפט מוזגו בשותפויות נפט בורסאיות (הממשיכות להיסחר בבורסה) בדרך של החלפת ני"ע ומחיקתן מהמסחר ("אבנר" מוזגה בדלק קידוחים, "חנ"ל" ו"נפטא" מוזגו בישראמקו), וכן חברת "נעמן".
- **חברה אחת** נמחקה כתוצאה מהצעת רכש ע"י **חברה-אם הפרטית** - תוך פגיעה בכיסוי הבורסאי ("ניסקו חשמל")
- **חברה אחת** ("ויז פארמה") **מוזגה בחברה בינלאומית (OPLI)**.
- **4 חברות** ביומד **דואליות** נמחקו מהמסחר בת"א בלבד: "סלקט ביוטכנולוגיה" ו"סרגון", ושתי חברות ללא זיקה ישראלית – "סלזיון" ו"מנקיינד".
- **שתי חברות** נמחקו עקב **הסדר** ("אוצר התיישבות היהודים ו"גמול").

שוק איגרות החוב

מדדי איגרות החוב:

לנוכח הריבית הנמוכה ועל מנת להשיג תשואות גבוהות יותר – **ממשיכים המשקיעים להעדיף השקעה באגרות חוב חברות על פני השקעה באגרות חוב ממשלתיות**: עליות שערים של כ-6.5% אפיינו את מדדי איגרות חוב חברות בשנת 2017, כמעט פי שניים מעליית מדדי איגרות חוב ממשלתיות.

בלט לחיוב מדד איגרות החוב "תל בונד-תשואות שקלי" הכולל איגרות חוב חברות לא צמודות בריבית קבועה בדירוג מקומי "מעלות" (-BBB) עד (A) או "מידרוג" (Baa3) עד (A2) שעלה השנה בכ-8.6%, וזאת כפיצוי על הדירוג הנמוך יותר של איגרות החוב הכלולות בו.

לוח 4: תשואות המדדים ושוי השוק של איגרות החוב

תשואה שנתית 2016	תשואה שנתית 2017	שווי שוק 2017 (במיליארדי שקלים)	
			איגרות חוב ממשלתיות
0.7%	3.4%	205	צמודות מדד
1.2%	3.6%	287	שקליות - סה"כ
1.3%	4.2%	252	מדדים בולטים: ריבית קבועה
0.1%	0.6%	35	ריבית משתנה
0.9%	3.5%	492	סה"כ איגרות חוב ממשלתיות
			איגרות חוב חברות*
4.1%	6.2%	192	צמודות מדד - סה"כ

תשואה שנתית 2016	תשואה שנתית 2017	שווי שוק 2017 (במיליארדי שקלים)	
2.9%	7.1%	63	מדדים בולטים: תל-בונד 20
1.7%	4.4%	57	תל-בונד 40
2.4%	5.1%	44	תל-בונד צמודות-יתר
6.2%	7.3%	33	תל-בונד תשואות
ללא מדד	ללא מדד	124	שקליות – סה"כ
2.4%	7.5%	83	מדדים בולטים: תל-בונד שקלי
1.2%	2.3%	11	תל בונד-ריבית משתנה
9.4%	-1.7%	12	צמודות מט"ח
3.9%	6.4%	329	סה"כ איגרות חוב חברות

הערות לטבלה:

* לא כולל אג"ח רצף מוסדיים ומכשירים פיננסים.

מדדים חדשים – הבורסה השיקה בשנת 2017 עשרה מדדי תל-בונד חדשים.

מחזורי המסחר באיגרות חוב:

לוח 5: מחזורים יומיים בשוק איגרות החוב (במיליוני שקלים):

% שינוי ב-2017	2016	2017	
-4%	2,733	2,612	אג"ח ממשלתי
0%	1,028	1,027	אג"ח חברות כולל תעודות סל
7%	831	893	אג"ח חברות ללא תעודות סל
-38%	345	214	מק"מ

מחזור המסחר באג"ח חברות (ללא תעודות סל) המשיך לעלות זו השנה השלישית והגיע לשיא בסך כ-900 מיליון שקל ביום בממוצע בשנת 2017 – גבוה בכ-7% מהמחזור בשנה הקודמת. ב-18 במאי 2017, ערב העדכון החצי-שנתי של מדדי התל-בונד, נקבע מחזור ענק במסחר באגרות חוב בבורסה בסך כ-9.3 מיליארד שקל - מתוכם כ-6.4 מיליארד שקל באג"ח חברות.

- באג"ח ממשלתי חלה השנה ירידה קלה בפעילות, שנבעה כולה מירידה במחזורי המסחר באג"ח ממשלתי לא צמוד – המחזור היומי באג"ח ממשלתי שקלי הסתכם בכ-1.7 מיליארד שקל בשנת 2017, נמוך בכ-7% מהמחזור בשנת 2016.
- מחזור המסחר היומי באג"ח ממשלתי צמוד מדד הסתכם בכ-0.9 מיליארד שקל בשנת 2017 בדומה למחזור בשנת 2016.

משקיעי חוץ רכשו אג"ח ממשלתי נטו בסך כ-1.4 מיליארד שקל בתל-אביב בשנת 2017, בהמשך לרכישות בסכום דומה בשנה הקודמת. להשקעה באג"ח של ממשלת ישראל יתרון של השקעה בשקל החזק, המניבה תשואה ריאלית לפדיון, של אג"ח ממשלתי שקלי ל-10 שנים, גבוהה יחסית המגיעה לכ-1.7%, לעומת תשואה של פחות מחצי אחוז באג"ח ממשלתי לעשר שנים בגרמניה, ביפן.

גיוס בשוק איגרות החוב:

הגיוס הממשלתי, ברוטו, בשוק איגרות החוב בשנת 2017 הסתכם בכ-46.3 מיליארד שקל נמוך במעט (בכ-3%) מהסכום שגויס בשנת 2016. כ-71% מהסכום גויס השנה באג"ח שקלי וכ-29% מהסכום גויס באג"ח צמוד מדד, וזאת בדומה לשנה הקודמת.

הנפקות משרד האוצר השנה לוו בפדיונות ענק - כ-49.3 מיליארד שקל אג"ח שקלי וכ-20.5 מיליארד שקל אג"ח צמוד מדד.

בנוסף, משרד האוצר ביצע בינואר **הנפקת ענק של אג"ח באירופה** וגייס כ-9 מיליארד שקל (כ-2.25 מיליארד אירו) באמצעות שתי סדרות אג"ח ובריביות הנמוכות ביותר במטבע אירו שגויסו עד כה: כ-6 מיליארד שקל (1.5 מיליארד אירו) גויסו באמצעות אג"ח ל-10 שנים בריבית 1.5%, וכ-3 מיליארד שקל (0.75 מיליארד אירו) גויסו באמצעות אג"ח ל-20 שנה בריבית 2.375%.

היציבות בהיקף הנפקות האוצר ברוטו הינה תוצאה של העלייה בהכנסות ממיסים וירידה בגירעון הממשלתי מגירעון צפוי של כ-2.5% בשנת 2017 לגירעון של כ-2.0% בפועל.

היקף הגיוסים ע"י אג"ח חברות בשוק איגרות החוב בבורסה הסתכם בכ-72 מיליארד שקל (לא כולל אג"ח מובנה) בשנת 2017, המשך לגיוס בהיקף של כ-67 מיליארד שקל בשנה הקודמת. לגיוסים הערים גם השנה תרמו ריבית השפל במשק והציפיות להעלאתה ברבעון האחרון של 2018.

הנפקות החברות השנה נועדו חלקן למחזור חוב וחלקן למימון הרחבת פעילות החברות תוך ניצול הוזלת עלויות המימון בזכות ירידת התשואות לפדיון בשנים האחרונות. פדיונות אג"ח חברות סחיר הסתכמו השנה בכ-44 מיליארד שקל, לאחר פדיונות בהיקף של כ-37 וכ-41 מיליארד שקל בשנים 2016 ו-2015, בהתאמה. בשנת 2018 צפויים הפדיונות להסתכם בכ-34 מיליארד שקל.

לוח 6: גיוסים באיגרות חוב לא-ממשלתיות לפי ענפים 2015-2017 (במיליוני שקלים)

	2015	2016	2017	
סה"כ גיוס באג"ח לא-ממשלתי	57,084	67,135	75,216	

100%	55,640	100%	66,480	100%	70,492	אג"ח חברות*
						חלוקה לענפים :
39%	21,700	29%	19,042	21%	14,851	סקטור פיננסי:
33%	18,315	24%	16,142	13%	9,510	בנקים
6%	3,240	3%	1,776	5%	3,457	ביטוח
0.3%	145	2%	1,124	3%	1,884	שירותים פיננסיים
61%	33,940	71%	47,438	79%	55,641	סקטור ריאלי:
36%	19,815	32%	21,462	42%	29,410	נדל"ן
4%	2,369	14%	9,347	16%	11,480	אנרגיה וחיפוש גז
13%	7,327	14%	9,331	8%	5,826	מסחר ושירותים
5%	2,975	6%	4,019	8%	5,839	השקעות
3%	1,349	3%	1,958	4%	2,683	תעשייה
0.2%	105	2%	1,322	1%	403	טכנולוגיה
	-		-		3,210	אג"ח מובנה
	1,444		655		1,514	אג"ח נ.ש.ר. ומימוש אופציות

הערה לטבלה:
* כולל רצף מוסדיים.

גיוסים באמצעות איגרות חוב חברות בשנת 2017 - מאפיינים עיקריים:

- עלייה בגיוסי הסקטור הריאלי:

הסקטור הריאלי גייס ב-2017 כ-55.6 מיליארד שקל סכום המהווה כ-79% מסך הגיוס באג"ח חברות. הסכום מיועד לפירעון אג"ח סחיר ולהרחבת פעילות החברות. פידיון אג"ח סחיר של חברות הסקטור הריאלי הסתכם בכ-26 מיליארד שקל בשנת 2017 וצפוי להסתכם בכ-23 מיליארד שקל בשנת 2018.

השנה בוצעו 16 הצעות רכש חליפין לאג"ח חברות במטרה לנצל את הריבית הנמוכה בשוק ולהוזיל את עלויות המימון.

חברות הנדל"ן ממשיכות להוביל ברשימת הענפים עם גיוס בסך כ-29.4 מיליארד שקל בשנת 2017, לאחר גיוס בהיקף של כ-20-21 מיליארד שקל בכל אחת מהשנתיים הקודמות. הסכום אותו גייסו חברות הנדל"ן ב-2017 מהווה כ-42% מסך הגיוסים של אג"ח לעומת כ-32% וכ-36% בשנים 2016 ו-2015 בהתאמה.

חברות הנדל"ן הזרות הגבירו את היקף הפעילות וגיוסו כ-8.6 מיליארד שקל באמצעות אג"ח, יותר מפי שניים לעומת הסכום שגויס בשנת 2016. בין המנפיקות, תשע חברות נדל"ן מניב אמריקאיות שגייסו כ-4.0 מיליארד שקל: **וורטון פרופרטיז** (898 מיליון שקל), **הרץ פרופרטיס** (542 מיליון שקל), **אנקור פרופרטיס** (517 מיליון שקל), **ו.טי.ג'י** (410 מיליון שקל), **וטרסטון** (407 מיליון שקל), **נובל אסטס** (360 מיליון שקל), **צ'וזן נכסים** (348 מיליון שקל), **יו.איי.אר.סי** ו**סאותרן פרופרטיז** (276 מיליון שקל כ"א).

חברות האנרגיה וחברות ושותפיות חיפוי נפט וגז תופסות זו השנה השנייה את המקום השני ברשימת ענפי הסקטור הריאלי, עם גיוס בסך כ-11.5 וכ-9.3 מיליארד שקל בשנים 2017 ו-2016, בהתאמה, עלייה חדה לעומת שנת 2015 בה גייסו חברות הענף כ-2.4 מיליארד שקל בלבד. בקרב המגייסות השנה בלטו:

○ חברות ושותפיות נפט וגז גייסו השנה כ-4.4 מיליארד שקל בהנפקות ראשונות בשוק איגרות החוב. המנפיקות הבולטות הן **תמר פטרוליום** חברה יעודית שהקימה "דלק קידוחים" לצורך מכירת 9.25% משדות הגז "תמר" ו"דלית" שברשותה, בהתאם למתווה הגז, **גייסה כ-2.3 מיליארד שקל בהנפקה הגדולה ביותר שביצעה חברת אג"ח חדשה בבורסה**; ושותפות **ישראלקו** שזו לה הנפקה ראשונה בשוק איגרות החוב וגייסה כ-1.6 מיליארד שקל. לאחר שנקבעו הנחיות בורסה המאפשרות לשותפיות נפט וגז לפעול גם בחו"ל, גייסה **נאוויטס מימון** – חברה בבעלות מלאה של "נאוויטס פטרוליום" (השותפות המוגבלת) שהוקמה לצורך גיוס חוב מהציבור למימון ופיתוח 18.7% מפרויקט בקסקין, פרויקט ימי במפרץ מקסיקו בארה"ב - כ-0.5 מיליארד שקל בהנפקה ראשונה של אג"ח צמוד דולר.

○ חברת **החשמל**, גייסה השנה כ-4.3 מיליארד שקל בשתי הנפקות אג"ח, כשלחברה פדיונות אג"ח סחיר בהיקף של כ-3 מיליארד שקל בשנים 2017-2018. בשנים 2016 וגם ב-2015 גייסה החברה באמצעות אג"ח כ-4.8 וכ-0.9 מיליארד שקל בהתאמה.

חברות המסחר והשרותים נמצאות במקום השלישי ברשימת ענפי הסקטור הריאלי עם גיוס בסך כ-5.8 מיליארד שקל - ירידה חדה לעומת השנים 2016 ו-2015 בהן גויסו כ-9 וכ-7 מיליארד שקל בהתאמה. חברות אלה פדו אג"ח בסך כ-8 מיליארד שקל בשנת 2017, וצפויות לפדות אג"ח בסך כ-6 מיליארד שקל בשנת 2018.

● 14 חברות ביצעו הנפקה ראשונה בבורסה - בשוק איגרות החוב, וגייסו כ-7.5 מיליארד שקל מהציבור:

- תשע חברות נדל"ן מניב אמריקאיות וחברת נדלן מניב ישראלית שגייסו כ-4.2 מיליארד שקל.
- שתי חברות חיפוי נפט וגז - **תמר פטרוליום** (כ-2.3 מיליארד שקל), ו**נאוויטס מימון** (כ-0.5 מיליארד שקל).
- חברת אשראי חוץ בנקאי - **אורשי** (57 מיליון שקל).
- בנוסף, חברת **פנטפארק** ביצעה רישום כפול של מניות על מנת לגייס כ-0.5 מיליארד שקל בשוק איגרות החוב הישראלי.

חברה נוספת - יבואנית הרכב **יוניברסל מוטורס** שביצעה הצעת רכש חליפין מלאה לבעלי איגרות החוב של חברת הבת "יו.טי.אס", ורשמה את איגרות החוב שלה לראשונה למסחר בבורסה.

● ירידה חדה בגיוסי הסקטור הפיננסי:

הסקטור הפיננסי צמצם את היקף הגיוס בשוק איגרות החוב לנוכח הירידה בביקוש לאשראי בנקאי, וגייס השנה כ-15 מיליארד שקל, לאחר גיוס של כ-20 מיליארד שקל בכל אחת מהשנתיים הקודמות. פדיונות אג"ח הסקטור הפיננסי הסתכמו בכ-19 מיליארד שקל בשנת 2017 וכ-7 מיליארד שקל בשנה שאחריה. המנפיק הבולט זו השנה החמישית ברציפות בנק **מזרחי טפחות** שגייס כ-6.9 מיליארד שקל בשלוש הנפקות.

חמישה בנקים הנפיקו **אג"ח מסוג COCO** הכולל מנגנון למחיקת קרן בקרות "ארוע כשל" בסך כ-2.2 מיליארד שקל – דיסקונט גייס כ-0.8 מיליארד שקל, מזרחי טפחות גייס כ-0.7 מיליארד שקל, איגוד והבינלאומי גייס כ-0.3 מיליארד שקל כ"א, ובנק ירושלים שגייס כ-0.1 מיליארד שקל.

- **משקל הנפקות של אג"ח בדירוג גבוה מקבוצת A ומעלה היווה השנה כ-83%** מהסכום שגויס באמצעות הנפקות של אג"ח לציבור בדומה לשנת 2016 ולעומת כ-91% בשנת 2015.
- **משקל הנפקות אג"ח צמוד מדד** מהסכום שגויס בהנפקות אג"ח לציבור ירד והווה כ-38% בשנת 2017 לעומת כ-50% בשנתיים הקודמות. השנה גויסו בדרך זו כ-25 מיליארד שקל. ירידה זו משקפת ציפיות לעלייה בשיעור האינפלציה. **משקל הגיוס באמצעות הנפקות של אג"ח לא צמוד** מהווה כ-48% השנה, בדומה לשנתיים הקודמות, וגויסו כ-32 מיליארד שקל. כל הסכום גויס באמצעות אג"ח בריבית קבועה - כ-0.7 מיליארד שקל מתוכם גויסו באמצעות **נע"מ (ניירות ערך מסחריים)**, לעומת כ-0.9 מיליארד שקל בשנת 2016.
- **משקל הנפקות אג"ח צמוד דולר** מהסכום שגויס בהנפקות אג"ח לציבור עלה והיווה כ-14% בשנת 2017 לעומת כ-4% בשנתיים הקודמות. השנה גויסו בדרך זו כ-9.3 מיליארד שקל, כ-63% מהסכום ע"י חברות ושותפויות נפט.
- **כ-4.8 מיליארד שקל גויסו ב-2017 באמצעות איגרות חוב המיועדות למוסדיים בלבד** (רצף מוסדיים ונ.ש.ר) גבוה בכ-26% לעומת הגיוס בשנת 2016:
 - **כ-4.0 מיליארד שקל גויסו באמצעות אג"ח רצף מוסדיים**, לעומת כ-3.2 מיליארד שקל בשנה הקודמת. מרבית הסכום – כ-2.9 מיליארד שקל גויסו באמצעות אג"ח שקלי בריבית קבועה וכ-1.1 גויסו באמצעות אג"ח צמוד מדד. מבין חמש החברות המגייסות, בולטות – החברה הממשלתית העוסקת בתחום של מערכות לחימה מתקדמות **רפאל** וחברת הביטוח **אליהו** שגייסו כ-1.5 וכ-1.3 מיליארד שקל בהתאמה.
 - **כ-0.8 מיליארד שקל גויסו ב-2017 במסגרת נ.ש.ר (ניירות שאינם רשומים למסחר)**, בדומה לסכום שגויס בשנה הקודמת, כמחצית הגיוס השנה בוצע באמצעות נע"מ (ניירות ערך מסחריים).

הנפקות אג"ח מובנה:

לראשונה ממרץ 2010 הונפקו אג"ח מובנות - חברת **אלה פקדונות** (דולר טריפל איי) גייסה כ-3.2 מיליארד שקל בשתי הנפקות של אג"ח, בדירוג מקומי מעלות AAA. מרבית הסכום, כ-2.8 מיליארד שקל גויס באמצעות סדרת אג"ח צמוד מדד מגובה בפיקדונות בבנקים מקומיים, וכ-0.4 מיליארד שקל באמצעות סדרת אג"ח צמוד דולר מגובה בפיקדונות דולריים בבנקים מקומיים.

תעודות סל

בסוף 2017 נסחרו בבורסה **695 תעודות סל**, בהן **21 תעודות מטבע**. שווי החזקות הציבור בתעודות הסל הגיע בסוף דצמבר 2017 לכ-29.4 מיליארד שקל על מדדי מניות בתל-אביב, כ-45.6 מיליארד שקל על מדדי מניות בחו"ל, וכ-39.1 מיליארד שקל על מדדי איגרות חוב ותעודות מטבע.

סדרות חדשות של תעודות סל:

לקראת הרפורמה הצפויה בענף תעודות הסל והפיכתן לקרנות סל ומעבר הציבור להשקעה בקרנות נאמנות אקטיביות, נבלמה ההתפתחות המואצת שאפיינה את שוק תעודות הסל בעשור האחרון ובשנת 2017 הונפקו **15 תעודות בלבד**, לעומת כ-58 תעודות סל חדשות בכל אחת מהשנתיים האחרונות.

בין הסדרות, הונפקו לראשונה שלוש תעודות סל על מדד תל בונד שקלי-50 שהשיקה הבורסה בחודש אוגוסט, שתי תעודות סל על מדד ת"א-SME150 שהשיקה הבורסה במאי השנה וכולל את כל המניות שבמדדי ת"א-90 ות"א-SME60, ותעודה אחת על כל אחד מהמדדים – תל בונד-גלובל (הושק ביולי), תל בונד שקלי 3-5 (הושק בספטמבר) ותל בונד צמודות 3-5 (הושק בספטמבר).

שבע התעודות האחרות שהונפקו השנה היו: 3 תעודות על מדדים ענפיים בארה"ב, 3 תעודות על מדד MSCI WORLD ותעודה משולבת מדדי אג"ח חברות מקומיים (85%) ומדדי מניות בינ"ל (15%).

רכישות / מכירות של תעודות סל ע"י הציבור:

לוח 7 - 1: רכישות/מכירות של תעודות סל ע"י הציבור (במיליוני שקלים):

2016	2017	
-239	-6,059	תעודות סל על מדדי מניות בת"א
-5,715	1,296	תעודות סל על מדדי מניות בחו"ל
-1,622	-1,694	תעודות סל על מדדי אג"ח בת"א
-3,736	-540	תעודות מטבע

לוח 7 - 2: יצירות/פדיונות בקרנות הנאמנות (במיליוני שקלים):

2016	2017	
3,655	3,632	קרנות המשקיעות במניות בתל-אביב
-6,067	20,566	קרנות המשקיעות באיגרות חוב בתל-אביב
-6,348	-3,585	קרנות שקליות
-8,527	-3,451	קרנות כספיות
-2,252	1,967	קרנות המשקיעות בחו"ל

הציבור מעדיף ניהול השקעות אקטיבי על פני ניהול פאסיבי – ובשנת 2017, בדומה לשנה הקודמת, מוכר תעודות סל ורכש קרנות נאמנות על מדדי מניות ומדדי אג"ח מקומיים:

- הציבור מכר נטו תעודות סל על מדדי מניות מקומיים בסך כ-6.1 מיליארד שקל נטו בשנת 2017, ורכש קרנות נאמנות המשקיעות במניות בתל-אביב בסך כ-3.6 מיליארד שקל נטו. שווי החזקות הציבור בתעודות סל על מדדי מניות מקומיים הסתכם בכ-29.4 מיליארד שקל בסוף 2017 - ירידה של כ-1.5 מיליארד שקל לעומת דצמבר 2016. הירידה היתה חדה יותר אילולא העלייה במחיר נכסי הבסיס – בעיקר מדדי ת"א בנקים-5 ות"א-90 שעלו בכ-24% ובכ-21%, בהתאמה.
- הציבור רכש נטו תעודות סל על מדדי מניות בחו"ל, בסך כ-1.3 מיליארד שקל בשנת 2017, ורכש קרנות נאמנות המשקיעות בחו"ל בסך כ-2 מיליארד שקל. שווי החזקות הציבור בתעודות אלה הגיע לכ-45.6 מיליארד שקל בסוף 2017 גבוה בכ-4.7 מיליארד שקל לעומת השווי בסוף שנת 2016. לעלייה תרמו רכישות הציבור, והעלייה במדדי המניות כדוגמת NASDAQ, DOW JONES, S&P 500, DAX.

שווי החזקות הציבור בתעודות הסל על מדדי איגרות חוב הגיע לכ-35.2 מיליארד שקל בסוף שנת 2017, בדומה לשווי בסוף השנה הקודמת. מכירות הציבור נטו בתעודות סל על **מדדי איגרות חוב** הסתכמו בכ-1.7 מיליארד שקל בשנת 2017, בדומה לשנה הקודמת. שווי החזקות הציבור בתעודות אלה נותר כמעט ללא שינוי חרף מכירות הציבור, בזכות העלייה במחירי נכסי הבסיס (מדדי איגרות חוב חברות וממשלתיות, לסוגיהן).

באפיק המקביל – הציבור רכש השנה **קרנות נאמנות המשקיעות באיגרות חוב בתל אביב** בהיקף גדול של כ-20.6 מיליארד שקל נטו, וזאת לאחר מכירות בסך כ-14 מיליארד שקל בשנים 2015-2016. הציבור מכר השנה קרנות נאמנות שקליות וקרנות כספיות בסך כ-7 מיליארד שקל, המשך למכירות בסך כ-15 מיליארד שקל בשנת 2016. הריבית הכמעט אפסית במשק מזה כשלוש שנים, הביאה להסטת כספי הציבור מקרנות אלה לקרנות האג"ח ולקרנות המנייתיות, ולהגדלת יתרות העו"ש שהגיעו השנה לשיא.

בשנת 2017 הציבור מכר נטו תעודות מטבע בסך של כ-0.5 מיליארד שקל. שווי החזקות הציבור בתעודות מטבע **ירד השנה בכ-11.1 מיליארד שקל** לסך של כ-3.9 מיליארד שקל בסוף שנת 2017, כאשר מחצית הירידה נבעה, כאמור, ממכירות הציבור, בתעודות מטבע שקליות ובתעודות מטבע דולריות, וכמחצית הירידה נבעה מהחלשות הדולר ביחס לשקל.

מחזורי המסחר בתעודות סל:

לוח 9: מחזורים יומיים (במיליוני שקלים)

2016	2017	
347	301	תעודות סל על מדדי מניות
27%	21%	% ממחזור המסחר במניות
197	134	תעודות סל על מדדי אג"ח
19%	13%	% ממחזור המסחר באג"ח לא ממשלתי

בשנת 2017 נמשכה הירידה במחזורי המסחר בתעודות סל בשוקי המניות ואיגרות החוב, ירידה שהחלה בשנת 2016. תרמה לכך עליית חלקם של המשקיעים המוסדיים מסך המחזיקים בתעודות סל, במקביל לירידת חלקו של הציבור, כפי שעולה מנתוני האוצר. ירידת חלקו של הציבור לזוהי כאמור במכירות מאסיביות של תעודות סל על ידו.

מחזור המסחר היומי בתעודות סל על מדדי מניות (מקומיים ובינלאומיים) ירד בשנת 2017 והסתכם בכ-301 מיליון שקל (בבורסה ומחוצה לה), נמוך בכ-13% מהמחזור בשנה הקודמת.

מחזור המסחר היומי בתעודות סל על מדדי אג"ח ותעודות מטבע ירד אף הוא בשנת 2017 והסתכם בכ-134 מיליון שקל (בבורסה ומחוצה לה), נמוך בכ-32% מהמחזור בשנה הקודמת.

שוק הנגזרים

בשנת 2017 נמשכה הירידה בפעילות באופציות החודשיות על מדד ת"א-35, מגמה שהחלה בשנת 2016, וזאת בשונה מהפעילות בנכס הבסיס. המחזור באופציות החודשיות על מדד ת"א-35 הסתכם בכ-100 אלף יחידות ביום בשנת 2017, נמוך בכ-17% מהמחזור בשנה הקודמת.

גם באופציות השבועיות על מדד ת"א-35 חלה ירידה בפעילות ונסחרו כ-31 אלף יחידות ביום בשנת 2017, לעומת כ-40 אלף יחידות ביום בשנים 2015-2016. ב-9.8.2017 נרשם מחזור שיא במסחר באופציות השבועיות על מדד ת"א-35 – נסחרו 139,446 אופציות, וזאת על רקע העלייה בסטיית התקן.

ב-9 בנובמבר, נרשם שיא במחזור הפתיחה במניות מדד ת"א-35 בבוקר פקיעת האופציות השבועיות על המדד -בסך כ-311 מיליון שקל. מחזור זה גבוה בכ-7% מהשיא הקודם שנרשם ב-13 באוגוסט 2015 (292 מיליון שקל).

לירידה במחזורי המסחר באופציות על מדד ת"א-35 תרם המשך הירידה ברמת התנודתיות. ירידה דומה נצפתה במדד ה-VIX במהלך השנה האחרונה.

שנת 2017 התאפיינה בתנודתיות נמוכה יחסית לשנה אשתקד. סטיית התקן הגלומה באופציות על מדד ת"א-35 הממוצעת השנה עמדה על כ-10%. עם זאת, נרשמו מספר אירועים השנה (כגון הבחירות לנשיאות בצרפת באפריל, והמשבר בחברת "טבע" באוגוסט) בהן סטיית התקן הגלומה הגיעה לאזור ה-15%.

באופציות וחוזים עתידיים על מדד ת"א-125, שהמסחר בהן החל בסוף ינואר 2015, נמשכת העלייה בפעילות מכ-200 יחידות ביום בשנה הראשונה להשקתן, לכ-330 וכ-400 יחידות ביום בשנים 2016 ו-2017, בהתאמה. יצוין כי לקראת סוף שנת 2017 התגברו המחזורים לכ-460 יחידות ביום.

המסחר **באופציות הדולריות** הסתכם בכ-54 אלף יחידות ביום בממוצע בשנת 2017, בדומה למחזור הממוצע בשנה הקודמת. בסיכום שנתי, הדולר נחלש בכ-9.8% ביחס לשקל חרף רכישות דולרים ע"י בנק ישראל.

מילווה קצר מועד (מק"מ)

המחזור היומי במק"מ (בבורסה ומחוצה לה) הסתכם בכ-214 מיליון שקל בשנת 2017, נמוך בכ-38% מהמחזור בשנה הקודמת והמחזור הנמוך ביותר מזה כ-15 שנה.

שערי המק"מ נותרו כמעט ללא שינוי ב-2017 בדומה לשנתיים הקודמות, והתשוואה לפדיון הגיעה ל-0.1% אחוז בסוף 2017.

בשנת 2017 ירדו **החזקות הציבור הישראלי והזר במק"מ** והסתכמו בכ-92 מיליארד שקל בסוף השנה, לעומת כ-105 וכ-116 מיליארד שקל בסוף שנת 2016 ושנת 2015 בהתאמה. כל הירידה השנה נבעה ממכירות הציבור הישראלי, שקיזזו רכישות משקיעי חוץ.

בשנת 2017 רכשו משקיעי חוץ מק"מ בבורסה בתל-אביב בסך כ-2.9 מיליארד שקל, לאחר מכירות בסך כ-1.5 וכ-3 מיליארד שקל נטו בשנים 2016 ו-2015 בהתאמה.